

13.33
DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS,

DE
DYSENTERIA.

QUAM,
ANNUENTE SUMMO NUMINE,
Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,
D. GULIELMI ROBERTSON, S. S. T. P.
ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NEC NON
Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,
Et nobilissimae FACULTATIS MEDICÆ decreto,
PRO GRADU DOCTORIS,
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;
Eruditorum examini subjicit

JOANNES WILSON,
ANGLO-BRITANNUS.

Soc. Reg. Med. Soc. Extraord.

ITEM

Soc. Phys. Edin. Soc. Honor.

NEC NON

Soc. Nat. Studios. Soc.

Ad diem 24. Junii, hora locoque solitis.

EDINBURGI:
Apud BALFOUR et SMELLIE,
Academiae Typographos.

M,DCC,LXXXV.

57/53

DISPUTATIO MEDICA

IN ANATOMIA

DE

DE VITAE ET MORBIS

CAUSIS ET SYMPTOMATIBUS

IN QUINQUE LIBRIS

SCRIPTIS A

JOHANNI

FRANCISCO

GRADU DOCTORIS

IN ANATOMIA

SCRIPTIS A

JOHANNI

FRANCISCO

GRADU DOCTORIS

IN ANATOMIA

SCRIPTIS A

JOHANNI

FRANCISCO

GRADU DOCTORIS

IN ANATOMIA

SCRIPTIS A

JOHANNI

FRANCISCO

GRADU DOCTORIS

IN ANATOMIA

SCRIPTIS A

JOHANNI

FRANCISCO

GRADU DOCTORIS

IN ANATOMIA

SCRIPTIS A

JOHANNI

FRANCISCO

Reverendo admodum

ROBERTO MASTER, S.S.T.D.

De Croston, in Comitatu Lancastriensi,

Pietate, munificentia, ingenio, et doctrina,

Viro maxime spectando,

Ob innumera, quibus se suosque nunquam non affecit,

Beneficia ;

Item,

Viro Reverendo,

CAROLO CHARLSWORTH,

De Offington, Prope Newark,

Virtutum ergo,

Et,

Qua se, pariter ac consanguineos suos,

Dignatus est,

Amicitiae ;

Nec non,

Fratri suo, optimo, dilectissimo,

THOMÆ WILSON

De Louth,

Arte salutifera peritissimo,

Ob singularem morum comitatem,

Omnibus qui norunt,

Caro, spectato.

Consilio, favore,

Et,

Quamplurimis amoris fraterni documentis,

Sibi devinctissimo ;

Has studiorum primitias

D. D. DQ.

AUCTOR.

Dr Duncan with best compl^s, from the
author
a small but sincere mark of the
respect & gratitude, for the
many favors shown him during
his stay in Edinb.

DISPUTATIO MEDICA,

INAUGURALIS;

DE

DYSENTERIA.

ANTIQUI medici per vocem *δυσεντερία* plures intestinorum morbos quam hodierni intellexerunt: Ea, scilicet, Hippocrates et Galenus exulcerationes et omnigenos per intestina fluxus significabant. ‘Intus,’ inquit Celsus, ‘intestina exulcerantur *;’ et Ætius, ‘dysenteria proprie ulceratio est intestinorum serpendo depascens †.’ At nostrum erit id morbi genus tractare, quod apud nostrates et recentiores medicos sub hoc nomine designari solet.

Mihi definitiones singulas a cel. Nosologis propositas intuenti, et inter se conferenti, ea omnium accuratissime hunc morbum definire videtur, quae ab illustr. Culleno sic tradita est.

†

A

D E F I.

* Vide Celsum (An. Corn.) de Medicin. Rotterd. 1750. Cap. 15.

† Ætius Amid. Med. fol. Bas. et Lugd. 1549.

DEFINITIO.

‘ Pyrexia contagiosa; dejectiones frequentes, mucosae, vel
 ‘ sanguinolentae, retentis plerumque faecibus alvinis, tormina,
 ‘ tenesmus *.’

ENARRATIO SYMPTOMATUM.

Dysenteria cum horrore aliisque pyrexiae symptomatis manifestis saepe ingruit: Saepius autem tormina, vel intestinorum molestiae initio occupant, dum adhuc levis, aut parum observata, pyrexia subest †; quae tamen postea plus minus vehementer increfcit. Alvus compressa multo flatu distenditur. Frequens desidendi cupiditas et tenesmus exercent aegrum; et quoties desidet, exiguum faecum naturalium; sed potius mucus, cum sanguine frequenter mistus, excernitur, et quae descendunt faeces in *scybala*, seu globulorum speciem, induratae sunt ‡. Saevissima ventris tormina dejectionibus praecurrunt; sed aliquid percipitur levaminis, ipsaque desidendi cupiditas sublevatur, post sedes, quibus duriora stercora, aut naturaliter, aut medicamentis, expelluntur. Crescente malo, dejectiones evadunt crebriores, tormina ac tenesmus intenduntur; et his omnibus anorexia, et saepe nausea vomitusque accedunt.

Symptomata jam memorata fere perpetua sunt, cum aliqua tamen varietate in variis aegrotantibus. Pyrexia interdum est inflamma-

* Ill. Cull. Syn. Nos. edit. quart. Ed. 1785. † Sir J. Pringle, *Dis. Army*, Ed. 1764; Hoffm. T. 2.; Ed. fol. Genev. 1740, sect. 2. Cap 7. p. 152.; Sydenh. *Op. Univ. Lugd.* 1726, cap. 3. p. 179. ‡ Cleg-
 horn, *Dis. Minorc.* p. 253.; Hillary on Air, p. 217.

inflammatorii generis, cum pulsu frequente, duro, et subinde pleno : Interdum tertianae speciem induit ; et saepe quidem ad indolem typhi, notas putredinis summaeque debilitatis praeferentis, vergit. Doct. Akenfide febrem saepius abesse prorsus afferuit * : Contra aequalis huic medicus Ill. Baker se rarius dysenteriam sine febre vidisse testatur †. Plurimique magni nominis auctores eam pro febrili morbo habuerunt. Et revera febris aliqua, seu pyrexia, totum decursum comitari solet, ubi morbus cito morte finitur. Sed in aliis casibus remittit, aut fere evanescit, intestinorum malum diutius permanfurum post se relinquens. Quod reddit alvus id admodum variat in variis, plerumque autem solito magis graveolens est. Ut plurimum mucosum est, et saepe interstinctum vel omnino imbutum sanguine ; qui aliquando etiam sincerus manat, et levamen affert, modo non immodica fuerit ejus copia ‡. Interdum materies mucosa sine sanguine dejicitur ; unde nomina dysenteria alba, et morbus mucosus a quibusdam medicis imposita. Saepenumero pelliculae membranaceae, aut moleculee sebum referentes in sedibus apparent §. Alias moleculee carnosae, vel demum faeculae loturis carniū non absimiles, et plerumque teterrimum odorem spirantes, excernuntur ||. Solent etiam vermes per os et anum, malo interdum omine, proserpere ¶. Tormina vehementius affligunt eos, quorum alvus diu compressa fuerit. Jam dictum est naturales faeces parcius excerni ; et hoc quidem longe frequentius accidit : Sed nonnullis casibus diarrhoea sub initio

* Akenfide, comm. de dys. p. 4.

† Baker de catarrh. et dysent.

‡ Sydenh. Op. Univ. p. 180.

§ Degner. de dysent. p. 19. cap. I.

§ 17. ; Fernel. de morb. univ. Lugd. 1645, l. vi. cap. x. p. 274 || Barthol. hist. 65. cent. ii. p. 288. Hafniae Ed.

¶ Ill. Pringle, lib. citat. p. 236. ; Degner, l. citat. ; Huxham de aere, &c. Vol. ii. p. 105. ; Monro Dis. Army, Lond. 1764, p. 62.

tio fuit observata *. In primis morbi diebus de cardialgia saepe conqueritur aeger. Amarum in ore sapor, et post cibos sumptos ventriculi dolor, subinde sentiuntur. Materiae flavescentes, vel subrubrae, vel etiam in deplorato morbo purulenta sanies, aut alvi excrementa rejiciuntur †. Lingua aut muco obducitur, aut, quod frequentius incidit, nigra est et arefacta. Urina parca cum dolore redditur; et nonnunquam gravior subest ischuria. Est ubi delirium cum lethargo incipientem dysenteriam comitatur ‡; quibus quoque malis in pueris quandoque accedunt convulsiones cum sensuum privatione. Flatus molestias excitant, tormina intendunt, et interdum tympanitidi ortum praebent §. Nonnullis, et praesertim pueris, anus finem versus morbi proci-
dit §. Si non cito succurritur, haec omnia in pejus ruunt. Sitis inexplebilis fit. Somnus ex toto fugit. Pulsus citiores, debiliores, subinde intermittentes, micant. Accedunt subsultus tendinum, et convulsiones, et delirium. Sudores gelidi erumpunt, dum instar marmoris extrema frigent, pallente simul vel livescente vultu. Interea multis fauces, et exinde totus alimenti tubus, aphthis obsidetur. Faeces putridi odoris, infcio aegroti, dilabuntur. Animi defectione subinde corripitur, et cessante demum, qui cruciaverat, dolore, gangraena intestinorum scenam lugubrem claudit.

CAD AVERUM SECTIONES.

Eorum, qui hoc morbo interiissent, intestina, praecipue colon et rectum, contracta, inflammata, ulcerata, nigra, fuere inventa.

* Pringle lib. citat. p. 235. † F. Plater obs. Basil. 1641. p. 875.; Baker lib. cit. p. 19.; Akenf. lib. cit. p. 15.; Mead. mon. et praecept. Lond. 1751. p. 112. ‡ Zimmerman sect. I. § p. 7. § Pringle dis. arm. p. 240. || Nof. meth. Sauvag. ed. quart. Amst. T. 2. p. 326. Akenfide, p. 17.

venta. Aliis in cadaveribus tunica villosa vel destructa, vel in materiam putridam, et quasi mucosam, mutata; in aliis autem naturalis, visa fuit. Quaedam corpuscula, albida, conferta, quae maxime inferiores partes, instar variolarum, obsidebant, detecta fuere *. Ubi gangraena formam et compagem partium non ex toto solverat, magna portio crassorum intestinorum valide constricta apparuit †. Hoc praeclari Culleni dictum cadaverum sectiones comprobant. Quinimo memoriae traditum est ‘intestina
‘ aliquando plane coalita fuisse, instar eorum, qui sumpto perie-
‘ runt veneno ‡.’ Ill. Pringle quoque rectum praeter naturam contractum animadvertit ||. Caeterum ex posterioribus observatis, huic rei lux clarior affulsit. Dom. Wollaston in epistola ad Illust. Baker sic scribit. ‘Intestinum caecum aëre disten-
‘ tum; colon vero totum et rectum mire contractum; adeo
‘ ut hujus vel illius intestini diameter nusquam tres quartas
‘ pollicis aequaverit; quibusdam in locis etiam in molem mi-
‘ norem contracta.’ ‘In altero cadavere,’ inquit idem, ‘par-
‘ tem reliquam coli arcte contractam invenimus, ut et rec-
‘ tum §.’ Ingeniosus Stark, qui sedulam dedit operam in dysentericorum investigandis intestinis, multa de hac re in medium protulit. Ilei portionem, tres pedes longam colo proximam, externe livescentem, hinc inde ex vasorum dilatatione rubram, et diametro pollice majorem: Reliquum tenuium tractum, praeter jejuni supremam partem, diametro minorem semi-pollice,

* Pringle *dis. Army*, p. 246. Roederer de *Morb. Mucos. sect.* § p. 7.
Monro *dis. Hospit.* p. 64. et seq. Cl. Monro's in *praelect.* Cleghorn's *dis. Minorca.* p. 264.

† Cl. Cullen's *practice of Physic*, p. III. T. 3.

‡ Hoffm. *T. 2. sect. 2. cap. 7. § x.* p. 253.

|| Pringle *lib. cit.* par. 3. cap. 6. p. 253.

§ Baker de *Catarrh. &c.* p. 44. 47.

pollice, recto in rugas contracto, invenit; et in aliis diversas intestinorum partes constrictas vidit *. Hic quoque liceat sectiones medici solertis Wardrop cofam societate medica paucis abhinc annis recitatas memorare. Plurimum intestinibus attente examinatis, tenuia pariter et crassa inflammata, horumque praecipue diametron mire contractam, invenit. Imo tanta erat contractio, ut nodosa apparerent.

DIAGNOSIS.

Signa modo relata dysenteriam forsitan ab aliis quibuscunque morbis distinguere valent: Pauca tamen proferre non alienum erit, quo dilucidius et certius diagnosi stabiliatur. Fuerunt qui diarrhoeam pro leviori gradu dysenteriae habuerunt: At mihi persuasum est, hos morbos multum inter se differre, et sententiam nostram sequentibus argumentis tueri licet. Diarrhoea nunquam ex contagio ortum ducit: Id plurimi testantur; quamvis aliter sentiant nonnulli, eo forsitan adducti, quod haec saepe epidemice grassetur. Sed hoc remotis diarrhoeae causis, et subitis coeli mutationibus, tunc magis dominantibus, potiustribuendum videtur. Febris primaria diarrhoeam raro, dysenteriam fere semper, comitatur. Quantum ad alvi dejectiones pertinet, in his quoque insigne discrimen cernitur. *Scybala* perraro in diarrhoea excernuntur; in dysenteria saepissime. Quinetiam cruor, muci copia major, cum faecibus admodum graveolentibus commista, et tormina plerumque saeviora, dysenteriam a diarrhoea fecernunt.

Cholera vomitione impensa, dolore, ac anxietate circa praecordia, gravioribus, nec non furarum spasmodicis, dignoscitur.

Haemorrhoidem inter et dysenteriam diagnosi vix opus est.

PROG.

* Thes. inaug. de hist. et dissect. Dysentericor. Lugd. 1766. passim.

P R O G N O S I S.

Finitur plerumque hic morbus inter septimum et decimum quartum diem * : Aliis vero malis originem praebere solet, ut puta diarrhoeae pertinaci, vel lenteriae, hydropi, epilepsiae, maniae, vel demum febris haefticae ex absorpto pure, vel quod puri simile sub decursu dysenteriae per intestina excerni observatum fuit †. Est igitur medici prudentis, priusquam eventum praefagiat, animo revolvere, quantum a seipso, quantum ab aegroto, pendeat. Verum, aere puro, attentione sedula, et medicamentis tempestive adhibitis, morbus plerumque profligatur : Ejusque finis citius aut serius expectandus est secundum vires contagionis, robur habitumque aegri. Hic observare licet, quod mulieres uterum gerentes, si hoc morbo corripuntur, abortu atque inde haemorrhagia, quandoque lethifera, periclitantur §. Spem praebent dejectiones minus frequentes, sed magis copiosae, fitis levior, et calor propemodum naturalis : Itemque sudores per summum corpus diffusi ; remissio doloris ; flatus absque faecibus erumpentes ; urina sine dolore reddita : Haec omnia felicem exitum pollicentur. Quibus ubi accedunt cibi cupiditas, pulsus sedatus, et sedes quod ad colorem et spissitatem pene naturales, res in vado est. Contra, periculum subest, si tenesmus urget, dum tamen venter parum vel nihil reddit ; si tormina intenduntur, et pulsus debiliior fit vel intermittens, cum lingua aut nigra aut aphthis sordida ¶ ; et dysuria ¶ : Ad haec, ventriculi, abdominis,

* Cl. Home, Princip. Med. p. 3. pag. 155. † Roederer, lib. cit. sect. i. § ii. p. 8. ; Schenckius Observ. Med. Lib. iii. Obs. v. de Dysent. § Haller, Disputat. ad Morborum Hist. &c. ; Lufan. 1757, p. 392. vol. 3. ¶ Zimmerman on Dysentery, p. 175. ¶ Akenfide, Comm. de Dysent. p. 29.

dominis, vel crurum intumescencia; nausea five vomitiones cum dolore conjunctae; extremorum frigus; vultus livor; sudores frigidi, mortem denunciant: Quam deum doloris jam antea vehementis subita cessatio, vel syncope, in propinquo esse testantur*.

CAUSAE REMOTAE.

Has omnes in praedisponentes ac occasionales distribuere expedit.

DE CAUSIS PRAEDISPONENTIBUS.

De origine dysenteriae parum convenit inter medicos. Aetiology morborum nunquam non difficilis; hujus vero tenebris praeter solitum densis est involuta. Quae causae tamen magis cognitae sint, aut probabiles, eas, qua juvenem inexpertum decet modestia, breviter exponam. Ineunte autumnno, maxime si fervidam aestatem pluviae frequentes exceperunt, incipere solet †; aliquando tamen mensibus aestivis exoritur, se longe lateque mox pandens. Adventu hyemis fere desinit, et intra suum alveum se condit.—‘Quin et circa veris ingressum,’ inquit Hippocrates Angelus, ‘forte etiam maturius (si nempe aura calidior, intemperantiori gelu, derepente soluto, mox supervenerit) plures aliquot incessere ‡’. Omnibus etiam anni temporibus sporadice occurrit; sed maxime tunc lethifera est, ubi
fervidissimas

* Lommii Observ. Medicin. lib. 2. p. 187 1752, Ed. † Ratty on the Weather and Seasons, p. 232. ‡ Sydenh. lib. cit. p. 178. cap. 3.

fervidissimas tempestates excipit. Grassatur in omnes cujuscunque aetatis habitusque; sed tentationibus ejus opportuniores sunt, qui aut male vestiti sint, aut cibis tenuioribus et parum idoneis vescantur *, quive variis ac subitis coeli mutationibus objiciantur: Hinc Æthiopes in Occidentali India degentes ea saepe graviterque laborant. Patent quoque huic affectui; qui sub Jove frigido humidoque, solis fervorem antea perpeffi, versantur. Pauperum tabernis quam civium potentiorum domibus, infantibus quoque et teneris quam adultis, intestior est †. Quinetiam qui corpore molliore praediti sunt ‡; qui infirma valetudine laborant §; aut animi perturbationibus || saepius agitantur; hi omnes, prae robustis et duris, insultibus ejus objiciuntur, et gravius afficiuntur. Quidam contendunt eos huic morbo potissimum obnoxios esse, qui frugibus immaturis utuntur. Huic autem sententiae adversantur gravium virorum auctoritas et experientia: Ex quibus cl. Baker haec verba habet; ‘ quicunque fructus aestivos aut autumnales immodice assumpserant, vel nulla tentabantur dysenteria, vel, si tentarentur, levissime aegrotabant ¶.’ Alii opinantur dysenteriam ex iisdem causis, quae febres intermittentes et remittentes, eodem anni tempore valentes, ortum ducere. Sydenhamus dysenteriam esse febrem dominantis tunc tempestatis se in intestina vertentem **, et per eadem viam sibi aperientem, putavit; in hanc sententiam, quippe parum accurata observatione innisam, concedere non possum: Nam, si miasma paludum dysenteriam un-

†

B

quam

* Roederer, lib. cit. p. 28.; Hillary on air, &c. 206. † Hoffm. lib. cit. sect. ii. cap. vii. § vi.; Degner, lib. cit. p. 29. ‡ Huxh. de Aere, &c. in Praef. Vol. ii. p. 15. § Cl. Home, Princip. Medic. p. 156. lib. ii. § ii. || Degner, lib. cit. p. 81. et seq.; et Roederer de Morbo Mucoso; Goetting, sect. i. § 8. p. 30. ¶ Degner, p. 76.; Cl. Baker de Catarrho et Dyfent. p. ; Willis Oper. Omn. Amst. 1732 de Med. p. 48.; Zimmerman, lib. cit. ** Sydenh. p. 45.

quam produxisset, ibi quoque plus minus adesse debuerat, ubicunque febres prius nominatae grassarentur.

DE CAUSIS OCCASIONALIBUS.

Frigus et contagium inter causas dysenteriam excitantes ab omnibus fere medicis enumerantur. Saepe quidem a sola vi frigoris originem traxisse videri potest. Sed, me iudice, id tantum contagii actioni corpus magis obnoxium reddit. Omnibus bene notum est, frigus cum humore junctum perspirationem minuere, et exinde, ob consensum qui cutem inter et intestina intercedit, excretionem alvi augeri. Sic autem diarrhoea fiet, quae quam longe discrepet a dysenteria jam supra dictum est. Nondum fatis compertum est, an contagium sponte de integro oriatur, an prius existens, at latens, fervoribus diu continuatis in actionem cieatur. Neque facilius forsitan dici potest ex quo fonte proveniat, utrum ex materiis putridis via intestinorum, absorbentium vasorum, aut pulmonum, in corpus receptis; an potius in ipso corpore generetur. Hunc nodum solvere prorsus nequeo: Haud absimile tamen videtur, fomitem per singulas has vias intrare posse. Quod si objiciat aliquis, hunc morbum non semper ex contagio oriri, illa potissimum ratione adductus, quia, scilicet, interdum sporadice occurrit; responderi potest, originem mali propterea saepe latuisse, quia medicus non quaesivit; et nullus dubito quin plerumque detegi possit, modo medicus et aeger attentius ad id animos advertant. Zimmermannus, qui maxima cum diligentia hanc rem tractavit, copiae et qualitatibilis multum tribuit*: Et tempus quidem quo dysenteria saevit, uberiori

* Zimmermann, l. c. cap. 2.

uberiori ejus secretioni favet, et forte vires etiam auget : At hoc bilis vitium, cholerae, quam symptomata longe diversa comitantur, originem praebet. Debilitatem autem intestinorum forte inducendo, nec aliter, bilis huic morbo corpus opportunum reddit.

CAUSA PROXIMA.

Diversae fuere opiniones de hac re propositae, quas omnes expendere nec tempus nec vires sinunt. Plurimi medicorum materiam acrem in intestina ingeri, vel ibidem generari, putaverunt, quae auctum eorum motum peristalticum efficeret, sedes frequentiores, atque omnia morbi symptomata constitueret. Haec autem sententia observationibus minime comprobatur. Solent enim acria, et quaecunque vim putrescentem habent, diarrhoeam copiosam excitare. Faeces autem in dysenteria rarius parciusque, et sub forma scybalorum, uti supra dictum fuit, excernuntur ; quod ex remora diutiori in coli cellulis solum accidere potest. Ill. Pringle casum memoravit dysenteriae post odorem sanguinis putrefacti naribus inhalatum ortae. Notandum vero est hominem, cui malum id contigit, leviter exinde aegrotasse. Quumque auctor nos incertos relinquat, morbusne sic excitatus contagiosus esset, et cum scybalorum dejectionibus stipatus, haud vitio mihi verti potest, si dubitem, an vera fuerit dysenteria. Et verisimilius quidem videtur exemplum id fuisse diarrhoeae, utpote quam saepissime putrida ingesta faciant, et dejectiones sanguinolentae nonnunquam comitentur. Quae contra cel. Pringle, eadem forsitan argumenta contra Dom. Perrault valere possunt ; qui, scilicet, affirmavit se dysenteriam plus semel a sectio-

ne cadaverum putridorum contraxisse. Aliam longe doctrinam tradit venerandus praeceptor meus, sectionibus cadaverum, symptomatis ipsis, et curationi, quae jam feliciter institui solet, consentaneam. Videtur igitur proxima dysenteriae causa, saltemve praecipua pars ejus, in colo intestino praeter naturam constricto consistere; hinc diuturnior faecum naturalium in ipsius cellulis remora; hinc motus spastici torquentes, ad extremum rectum usque propagati, et molimine frequenti, sed inani, mucum exprimentes.

METHODUS MEDENDI.

In curatione hujus morbi duo consilia institui possunt :

1mo, Spasmos intestinorum levare, et in his contenta elicere vel corrigere.

2do, Irritabilitatem intestinorum minuere, iisque et toti corpori tonum reddere.

Si morbus signis inflammationis, videlicet, pulsu pleno, valido, et veloci, calore aucto, doloribus intestinorum quam maxime urgentibus, slipetur, et praecipue si aeger pleno habitu sit, vel victui lautiori assueverit; tunc necesse erit venam secare : Idque oportebit aliquando facere, ubi dolor vehementissimus est, etiamsi pulsus parvus et vacillans fuerit. Cl. Monro hac methodo prospero cum successu usus est, posteaque pulsum pleniorrem esse invenit. Ex aegri constitutione, morbique vi et duratione, et sanguinis jam detracti conspectu, medicus judicare debet, utrum sanguinis missio iterari debeat, necne *.

St

* Hillary, l. c. p. 209.

Si cel. auctorum experientiae credamus, cathartica post venaesectionem sedulo adhiberi debent; et horum quidem bene multis medici utuntur: Sed notandum est, mitiora longe praestare, et praecipue si indicia motus abnormis in corpore apparent. Sal Glaub. et Sal cathart. amar. a Zimmermanno et aliis multum laudantur; quae possunt etiam tuto adhiberi, si cruor in fedibus descendat. Nam materias ex intestinis, quae fluxum sanguinis augere solent, leniter movent; et vi sua antiseptica proclivitati ad putredinem corrigendae apta sunt. Cathartica acriora tormina intendunt, inquit Huxhamus, et aegrum multo debiliorem reddunt.

Tamarindorum fructus laudibus cumulatur, quod leniter alvum solvit, et tormina sedat, imo interdum ex toto levat. His ex aqua decoctis crysalli tartari adjungi possunt, quarum etiam drachma, vel per se vel rheo mista, ter quaterve indies commode adhibetur*.

Magna fuit apud plurimos rhei existimatio et frequens usus; non desunt autem medici, iteratis observationibus edocti, qui asserunt id inutile esse, neque quid commodi ex eo provenire, nisi medicamento alicui efficaciori vel magis idoneo conjunctum fuerit. En verba Sydenhami, ‘ nisi mannae aliquid, aut syr. ro-
‘ fac. vel aliud ejusmodi, ea quantitate admisceatur, ut ad plen-
‘ norem catharsin adsurgat, in dysenteriiis curandis non admo-
‘ dum conducit†.’ Vi etiam astringente gaudet; ergo, malo incipiente, alienum est. Effectus leves vel nullos edit in subigendo morbo; interea tormina plerumque intendit‡, nec numerum dejectionum minuit. Quamobrem praecl. Cullenus id primis morbi stadiis ex toto prohibet. Pari tamen ratione, qua maturior ejus exhibitio noceat, finem versus morbi, ubi,
caeteris

* Zimmerman. l. c. p. 54.

† Sydenh. l. cit. p. 183.

‡ Clark, l. c. p. 229.; Rhodius in Lud. Septal. Patav. 1652, p. 474.

caeteris levatis malis, alvus nimis lubrica unice relinquitur, auxilio esse potest *.

Oleum ricini, cum leniter fere et certe alvum solvat, commode adhibetur, modo ventriculus id facile ferat; sin autem, ut saepius accidit, nauseam vel vomitionem excitat, ad alia confugiendum est.

Enemata quoque, tormina ac tenesmm levando, huic confilio respondent: Oportet autem ea leniter et gradatim injicere, causa irritabilitatis auctae. Quocirca Baglivius 'clysteres,' inquit, 'copiose praescripti quandoque exacerbant morbum, et, 'ulceratis intestinorum fibris, majorem orgasmum excitant. 'Dentur igitur rarius, et in parva copia †.' Ex variis fluidis componi possunt, scilicet, ex aqua modice calida ‡, jusculis, aut lacte, in quibus amyllum, cera, sem. lini, et similia fuerint decocta.

Ubi tenesmus maxime urget, demulcentia et enemata antiseptica, e decoct. cortic. Peruv. et fl. cham. parata, saepe in die injicienda sunt. Eodem tempore quo haec administrantur, fots quoque toti abdomini admoti juvant; flatus enim expellunt et tormina levant. Opiata in fomentis adhibita aliquid levaminis afferunt; usus autem eorum anceps est. In hunc finem fl. cham. ex lacte decocti, unguento quovis emolliente simul in abdomen illito, multum profunt. Aeger quoque balneo tepido uti debet; nam quandoque symptomata omnia levasse dicitur §.

Emplastra ex variis gummi facta, et abdomini applicata, laudantur ¶. Forte autem nihil praestantius est vesicatoriis, quae, Tissoto auctore, anxietatem minuunt et dejectiones minus frequentes reddunt.

Ad

* Clark, loc. cit.

† Baglivi Op. omn. lib. I. p. 109.; Zimmerman.

lib. cit. p. 248.

‡ Rhodius in Septal. lib. cit. p. 475.

§ Pringle's Dis. I. c.; Zimmerman. l. c.

¶ Degner, lib. cit. p. 187.

Ad ultimam hujus consilii partem exequendam diluentia et demulcentia sedulo adhiberi debent. Infusum fl. cham. affatim epotum dolores sopit, et alimenti ad putredinem proclivitati obstat. Emulsio communis et Arabica felici cum successu dari possunt; neque dissimiles praestant effectus decoct. hord. oryzae, et pulli gallinacei *.

Ad hoc quoque consilium fructus maturi conferunt, quippe qui nonnunquam, uti fertur, in pessimis dysenteriae casibus aegrum, jam alia quaeque respuentem, ex orci faucibus eripuerint †.

Diaeta talis esse debet, qualis nec multum faecum alvinarum praebeat, nec corpus vehementer stimulet. Plantis, et lacte recenti aut ebutyrato, nutriatur aeger; prohibito simul omni potu fermentato. Sed pomaceum et gratum et utile ‡.

Emetica in multis dysenteriae casibus votis respondere possunt, scilicet, ubi adsunt nausea, ventriculi oppressio, ad vomitionem molimina, et anxietas in praecordiis; quippe quae non solum ex ventriculo, sed etiam ex aliqua intestinorum tenuiorum parte, materias sordidas hauriant. Crassa quoque movent, et vi sua diaphoretica ad levandum hunc morbum conferunt. Si vero medicus serius ad aegrum accersatur, adhuc prodesse possunt, modo ventriculus nausea afficiatur. Aegri viribus et aetati dosis accommodanda est; cavendum autem est ab acrioribus, quae, nimis vehementes vomitiones excitando, malum deterius redant.

Remedia, quae hoc consilio adhibentur, duo sunt; ipecacuanha, et parata ex antimonio. Ipecacuanhae doses parvulae alvum movent, et modicas vomitiones et liberam per summum corpus diaphoresin excitant; cujus promovendae causa potiones tepidas

* Huxham de aere, &c. tom. 2. p. 107.; Cels. lib. 3. cap. 15.

† Zimmerman. lib. cit.

‡ Geach's Observ. on Dysent.

tepidas administrare expedit. Nausea frequenter tollitur, et ingens sordium copia per os et anum eliminatur; sanguinis excretio multo minor evadit; tormina mitescunt, et dejectiones rariores fiunt *. Aliqui pro specifico hoc remedium habent; Numquid autem praestet in levanda dysenteria, nisi quatenus cum vim cathartica tum emetica simul edat, dubitari potest. Ill. Cullenus id tunc utile tantum existimat, cum per alvum vires ejus exferit. Medicaminum ex antimonio praeparatorum maxime in usu fuerunt tart. antimonialis sive emeticus, et vit. antim. cerat. quorum illud efficacius esse videtur. Docent quaedam experimenta a Cl. Senac instituta, qui, scilicet, modicam ejus quantitatem in multa aqua solutam magis, quam aliud quodvis auxilium, prodesse deprehendit.

Vitrum antim. cerat. diu multumque celebratum fuit †. Ubi febris impetus minuitur, dum tamen sedes cruore tinctae descendunt, cum fructu adhiberi potest. Egreg. Cleghorn sub aurora id ventriculo jejuno praecipere solebat; atque exinde, post omnia incassum tentata, sedes copiosas, et diaphoresin liberam cum magno aegri levamine, excitari testatur ‡. Quum vero vomitio repetita non necessaria sit, alicui remedio, quod actionem ejus ad intestina vel cutem determinare queat, jungi debet; nihil in hunc finem praestantius est opio, eodem tempore vel paulo post sumpto, praemissa vero sanguinis missione, vel medicamentis quae alvum rite purgare possint. Sed posthac de opio dicetur. Post id sumptum, forbitiones prohibere solent, nisi nixus ad vomitionem adsit, vel sudores erupturi videantur; praestat autem, ut opinor, aquam tepidam ingerere, quae ad summam corpus, vel per intestina, cursum humorum dirigat.

Proxime

* Akenfide, Comm. de Dys. p. 69.

† Med. Ess. Edin. T. v.

A. 15. p. 162.

‡ Cleghorn's Minorca, p. 249.

Proxime ad secundum consilium transeundum est. Et si haec omnia jamjam memorata, medicus summa diligentia expertus fuerit; nimia tamen irritabilitas intestinorum saepissime manebit. Et hic opium primam considerationem sibi vindicat. Sed parum inter medicos convenit, quo morbi stadio usurpari debeat. Id Sydenhamus ab initio praeberere solebat *; et ad hunc usque diem multi eandem methodum sequuntur. Contra quidam magni nominis auctores usum ejus primis morbi diebus religiose vetant: Et perfecto, si vires opii bene perpendamus, facile apparebit, id omnes secretiones praeter perspirationem minuere. Quodcunque autem, incipiente malo, alvum adstringat, consiliis medendi omnino adversatur; ideoque non, nisi gravi de causa, permittendum †. In levissimis dysenteriis quidem, ubi parum vel nihil acrimoniae primas vias, leni vel nulla febre substante, infestat, multum praestat commodi: Sin autem intestina non adhuc exonerata fuerint, plurimum nocebit; praecipueque si aegrotus pleno habitu sit. Equidem fallaces dat inducias tormina compescendo, et brevem somnum inducendo, ex quo autem experrectus aeger anxietatem atque nauseam conqueritur, et, faecibus interea accumulatis, omnia in deterius ruunt ‡. Haud absimile videtur, id quod aliqui crediderunt, plures ab ejus usu quam malignitate morbi mortuos fuisse. Si faeces male olent, vel viscidae et parva quantitate redduntur; demum si catharticis opus est, opium erit aut anceps aut alienum. Postquam autem primae viae fatis purgatae fuerunt, nec antea, venit utendum §; et tunc modica ejus dosi vespere, vel quovis alio tem-

†

C

pore,

* Sydenh lib. cit. p. 183.—4; Murrai App. Medic Vol. ii. p. 275.

† Lond. Med. Journal, Tom. ii. p. 211.; Young on Opium, Cap. vii.;

Zimmerman, p. 64. ‡ Degner. p. 182. Zimmerman, p. 205. et seq.;

Huxh. de Aer. &c. Vol. ii. p. 99.

§ Geache's Observat. on Dysentery,

Lond. 1781.

pore, modo tormina urgent, assumatur *. Juvabit huic adjungere parvulas doses rad. ipec. quo certius humores ad summum corpus deferantur.

Adstringentia effectus opii promovent et confirmant; at in horum usu quoque adhibendae sunt cautelae supra positae; nam intempestive sumpta aliquando malum augment. Ex variis id genus medicamentis praestantiora videntur, lign. Campechens. cort. granator.—Querci, rad. columb. terr. Japonic. gum. kino, quorum quibusvis, sub forma decocti, pulveris, aut extracti, prout aegri ventriculus, et medicamento natura, ferat, uti licebit. Restant adhuc pauca de hoc consilio dicenda. Et in primis, cortex Peruvianus, ubi diarrhoea summa cum debilitate, caeteris dysenteriae signis jam fugatis, unice jam superest, eximios effectus praestat †. Si Petechiae, vel in lingua atque faucibus aphthae, cum magna virium jactura se ostendunt; tunc etiam cum vino mistus plena manu praebendus est. Eodem quoque opus est, si quando febris intermittens dysenteriam comitetur. Expedi etiam tinct. theb. rad. serp. camph. ; aut, si alvus ejus usu adstricta fuerit, lene aliquod catharticum cortici Peruviano admiscere.

Huc quoque pertinet cortex Cascarillae, utpote cum diarrhoeam minuat et tonum intestinis restituat ‡.

Cel. Home decoct. verbasci vires in compescenda diarrhoea pertinace plus semel expertus est; idem forte, finem versus dysenteriae, auxilium pollicetur §.

Simaroubae cortex, testantibus Degnero aliisque, egregios in hoc morbo praestitit effectus: Urinam, scilicet, ac sudorem movet,

* Rhod. in Sept. p. 481.; Bonet. Sepulchret. Tom. ii. de Dyfent. Obs. xxii. Ed. 1700.

† Phys. et Literar. Essays, Vol. iii.

‡ Degn. lib.

citat. p. 165.

§ Cel. Hom. Cl. Facts and Experiments, ed. tert.

p. 473. et seq.

movet, simul et intestina roborat. Si dolores ventris adhuc vexant opio conjungi debet.

Aqua calcis, declinante morbo, laevitatem intestinorum corrigit, caeterisque multis incassum antea tentatis, efficax inventa fuit *. Hanc. Ill. Pringelius cum lacte praescribebat.

Cel. Collin, libro de virtutibus Arnicae Montanae conscripto, attentioni medicorum hoc remedium quam maxime commendat ; doleo quidem me librum ipsum nondum obtinuisse. Sequentes autem observationes ex opere periodico † excerpti. Aromaticum odorem spirat, et vi modice astringenti pollet, alvum vero non comprimit, sed potius sedes magis copiosas et minus frequentes reddit ; ciborum cupiditatem corporisque tonum restituit. Cl. Auctor eam vi quadam antiseptica ad hunc morbum depellendum plurimum valere putat ; et in permultis aegris, quorum sibi mandata cura erat, ex usu arnicae effectus optimos expertus fuit.

Æger indusio laneo et vestitu calido munitus exercitatione modica, sed assidua utatur, graviore coelo et nocturno aëre caute evitatis.

Denique, et quantitatis et qualitatis cibi ratio diligenter habenda est ‡.

* Physic. and Liter. Essays, Vol. ii.
Vol. iii. p. 3.

† Foreign Med. Review,

‡ Med. Obs. and Inq. Vol. vi. art. 18.

10

A

